

Förenta Nationerna

FN betyder Förenta Nationerna
FN bildades för 50 år sedan.
185 länder är med i FN.
I FN ska länderna komma överens
så att människor får leva i fred och frihet.

I FN förhandlar länderna och skriver avtal.
I december 1993 bestämde FN om regler
för rättigheter för personer med funktionshinder.
De ska ge personer med funktionshinder i FNs medlemsländer
möjlighet att leva som andra.

Reglerna talar om varje lands ansvar för personer med funktionshinder.
Reglerna ger förslag på vad landet kan göra
för att personer med funktionshinder ska kunna leva som andra.

Politikerna ska se till
att FNs regler för personer med funktionshinder följs.
Politiker i Sverige vill arbeta för samma sak som FN.

Regering, myndigheter, företag, föreningar, ja alla i Sverige
måste se till att dessa regler blir kända
och att det som står i reglerna blir verklighet.

Här är FNs regler för personer med funktionshinder
på lättläst svenska.

PERSONER MED FUNKTIONSHINDER I VÄRLDEN

Personer med funktionshinder finns i alla länder i världen.
De finns bland de rika och bland de fattiga.
Det är väldigt olika.
Många i världen har funktionshinder
och det blir fler.

Människor får funktionshinder
av olika orsaker och de lever på olika sätt.
Det beror på landet man bor i
och vad landet gör för att hjälpa till.

Personer med funktionshinder har ofta fått leva ensamma
utan skolor, arbeten och hjälp.
De har inte fått utbilda sig och träna sig.
Det beror på att många människor inte vet något om funktionshinder,
att de är rädda och har fördomar.

Men nu håller det på att ändra sig.
Nu får barnen gå i skola och vuxna får träning.
Personer med funktionshinder kan själva vara med och bestämma
om vilken hjälp de behöver.
De bildar egna föreningar.

Om man tänker på att ordna det för personer med funktionshinder
klarar de bättre att leva ett eget liv.
Förr tänkte man mest bara på
det funktionshinder en människa hade.
Nu menar man att människorna man möter
och hur allting ordnas betyder mer
än vilket funktionshinder man har.

Man har också börjat tänka mer på
personer med funktionshinder i länder där folk är fattiga.
I sådana länder har många funktionshinder
och många av dem är mycket fattiga.

FNs REGLER ÄR INTE LAGAR

FN har länge diskuterat om och arbetat för rättigheter för personer med funktionshinder.

1981 var det internationella handikappåret. För några år sedan kom länderna överens om att skriva regler för att ge människor med funktionshinder rätt att leva som andra.

Dessa regler är inte lagar. Länderna kan inte tvingas att följa dem. Men länderna har lovat att följa dem och se till att allt i landet också passar personer med funktionshinder. Personer med funktionshinder ska själva vara med i det arbetet. Man ska tänka särskilt på kvinnor, barn, gamla, fattiga, människor med flera och svåra funktionshinder, flyktingar och dem som på andra sätt är annorlunda.

DET KAN BLI FÄRRE PERSONER MED FUNKTIONSHINDER

Man kan på olika sätt hindra så att folk inte får funktionshinder. Det kan vara genom bra sjukvård, att människor äter nyttig mat, att vaccinera mot farliga sjukdomar, att se till att sjukdomar som smittar inte sprider sig. Arbetsplatser kan göras så att de inte är farliga så att människor skadas i olyckor. Många får också funktionshinder i krig och av gifter i miljön.

DELAKTIGHET OCH JÄMLIKHET

Delaktighet och jämlikhet betyder att alla, även personer med funktionshinder, får samma service, hjälp och information och kan vara med på samma saker som de som inte har funktionshinder. Det betyder att alla människor är lika mycket värda och att alla ska ha samma möjligheter.

Personer med funktionshinder har rätt att få stanna kvar där de bor.

De ska få det stöd de behöver och som redan finns för alla andra. Det kan var skola, sjukvård, socialbidrag, hjälp med att få ett arbete.

Personer med funktionshinder ska ha samma skyldigheter och ta samma ansvar som andra.

FNs regler

Vi stater har lovat att samarbeta för att människor ska få bättre och trygga liv, arbete och att de kan utvecklas.

Vi stater har lovat att visa respekt för de mänskliga rättigheterna, för frihet, rättvisa och människors värde. De mänskliga rättigheterna gäller alla människor.

Vi påminner om överenskommelsen om barnens rättigheter och om rättigheter för människor som flyttat till andra länder.

Vi påminner också om överenskommelsen om att kvinnor ska behandlas rättvist. Det gäller också flickor och kvinnor med funktionshinder.

Vi tar också hänsyn till uttalandet om rättigheter för personer med utvecklingsstörning och andra överenskommelser man gjort i FN.

Vi stater vet att krig kan ge stora skador och vi beklagar att för mycket pengar används till vapen.

Vi vet att vi måste arbeta mer för att personer med funktionshinder ska få samma rättigheter som andra.

Vi tycker att det är mycket viktigt att personer med funktionshinder, deras föräldrar och handikappföreningarna får vara med när man bestämmer om sådant som påverkar livet för personer med funktionshinder.

Vi stater har sagt ja till dessa regler för att ge personer med funktionshinder delaktighet och jämlikhet. Vi vill att alla som gör något som påverkar livet för personer med funktionshinder ska ha kunskap om personer med funktionshinder och vad de behöver.

Målet ska vara ett samhälle för alla.

Vi vill också att stater ska samarbeta med varandra, med FN och med handikappföreningar.

Kunskap

Staterna ska lära alla människor om personer med funktionshinder och deras rättigheter, om vad personer med funktionshinder behöver och om vad de kan hjälpa till med.

INFORMATION OM PERSONER MED FUNKTIONSHINDER

Staterna ska hjälpa till med att informera om personer med funktionshinder.

De ska tala om att personer med funktionshinder har samma rättigheter och skyldigheter som andra.

TIDNINGAR OCH TV

Staterna ska be tidningar, radio och TV berätta om personer med funktionshinder på ett sätt som visar att personer med funktionshinder är vanliga människor.

Handikappföreningarna ska vara med i det arbetet.

SKOLA

Staterna ska undersöka och se till att landet har skolor och utbildningar, där alla är delaktiga och jämlika.

FÖRETAG

Staterna bör be företag tänka på personer med funktionshinder.

MINA RÄTTIGHETER

Staterna ska se till att personer med funktionshinder får veta vilka rättigheter de har.

Personer med funktionshinder kan då bli mer säkra och klara mer.

Handikappföreningarna kan ge personer med funktionshinder mer kunskap om funktionshinder och vad de kan göra.

Barn med funktionshinder ska få sådan kunskap i skolan.

ALLA BARN

Alla barn bör få lära sig om funktionshinder.

Lärarna ska ha utbildning i detta.

Läkarvård

Staterna ska ta ansvar för att personer med funktionshinder får vård av läkare.

UPPTÄCKA SJUKDOMAR OCH SKADOR TIDIGT

Staterna ska se till att specialister med mycket stora kunskaper får forska, upptäcka och behandla sjukdomar och skador tidigt. De kan då hindra att människor får funktionshinder.

Annan vårdpersonal ska få utbildning så att de kan upptäcka skador och sjukdomar och ge rätt hjälp.

UTBILDNING OCH BRA APPARATER

Staterna ska se till att läkare och annan vårdpersonal har utbildning och bra apparater, så att de kan ge personer med funktionshinder vård. Personalen ska kunna ge föräldrar råd, som är riktiga och sanna. Personalen ska få utbildning ofta, så att de har kunskap om nyheter.

BEHANDLING OCH MEDICINER

Staterna bör lova att personer med funktionshinder får de mediciner och den behandling de behöver för att kunna fortsätta och leva så som de gör eller ännu bättre.

Träning, rehabilitering

Staterna bör se till att personer med funktionshinder får den träning de behöver för att kunna leva ett så fritt och eget liv som möjligt.

Alla personer med funktionshinder ska få träning för att fungera bättre.
De ska också få stöd och råd och få hjälp med att känna sig mer säkra på sig själva.

Personer med funktionshinder och deras familjer bör få vara med och bestämma om den träning de ska få.
Handikappföreningarna vet och kan mycket.
Staterna ska därför lyssna på dem, när man undersöker och utvecklar olika slags träning.

Stöd och service

Staterna bör se till att personer med funktionshinder får det stöd och den service de behöver, för att kunna leva ett eget liv. Hjälpmedel, personlig assistent och tolkservice ska finnas.

HJÄLPMEDEL

Staterna ska ge stöd så att hjälpmedel kan tillverkas och provas ut. Personer med funktionshinder ska få information om hjälpmedel.

I länder där det finns mycket teknisk kunskap ska man arbeta med att göra hjälpmedel bättre. I andra länder kan man göra enkla hjälpmedel i små företag. Personer med funktionshinder kan själva arbeta med att göra hjälpmedel.

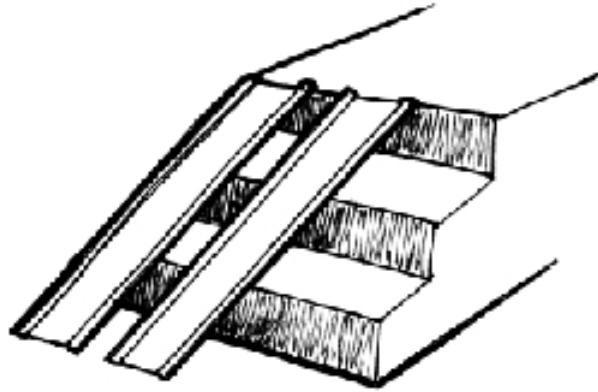
Staterna bör så mycket de kan se till att alla personer med funktionshinder får de hjälpmedel de behöver. Hjälpmedlen ska vara gratis eller mycket billiga så att personer med funktionshinder har råd att köpa dem.

PERSONLIG ASSISTANS

Staterna bör ge stöd till personlig assistans och tolkservice, särskilt till personer med flera funktionshinder.

Då kan de leva som vanligt hemma, på fritiden, på arbetet och i skolan.

De som har personlig assistans ska själva bestämma hur den ska skötas.

Handikappvänlig omgivning, informatio och hjälp med att samtala

Staterna måste förstå
hur viktigt det är för personer med funktionshinder
att kunna röra sig och komma ut,
att få information
och att kunna samtala med andra.

GATOR OCH HUS

Staterna bör se till att det finns regler för att göra gator, hus,
tåg, bussar och annat handikappvänliga.

De som bestämmer om hur hus, vägar,
städer och andra orter ska byggas
måste få information om funktionshinder.
Man ska redan innan man börjar bygga
bestämna hur det ska göras handikappvänligt.

Man ska samarbeta med handikappföreningarna,
när man skriver reglerna och när man planerar
att bygga nya hus eller vägar.

RULE 5

INFORMATION OCH OLIKA SÄTT ATT SAMTALA

Personer med funktionshinder bör få information om sina funktionshinder, om sina rättigheter och om den service som finns.

Informationen ska vara sådan

så att personen med funktionshinder själv kan förstå den.

Punktskrift, kassetter, stor stil och annan teknik ska användas till personer med synskada.

På samma sätt ska hörselskadade få information, som passar dem.

Teckenspråkstolkare ska finnas

så att döva kan samtala med andra.

Teckenspråk ska finnas i skolan för döva barn.

Man ska också tänka på människor med andra funktionshinder, som behöver information som passar dem.

TV OCH DATORER

Staterna ska be tv, radio och tidningar om att ge information till personer med funktionshinder på deras sätt.

Information genom datorer ska göras

så att personer med funktionshinder också kan förstå den.

Man ska fråga handikappföreningarna

innan man utvecklar något nytt sätt att informera på.

Utbildning

Staterna bör säga ja till lika möjligheter till utbildning för elever med funktionshinder på grundskolan, gymnasiet och på högskolan. Utbildningen ska finnas i den vanliga skolan.

Det ska finnas teckenspråkstolkare och annat stöd så att elever med funktionshinder kan gå i den vanliga skolan.

Föräldrar och handikappföreningar ska vara med när man planerar utbildningar.

I stater där alla måste gå i skolan ska även barn med stora funktionshinder få utbildning.

Man ska särskilt tänka på små barn och på kvinnor med funktionshinder.

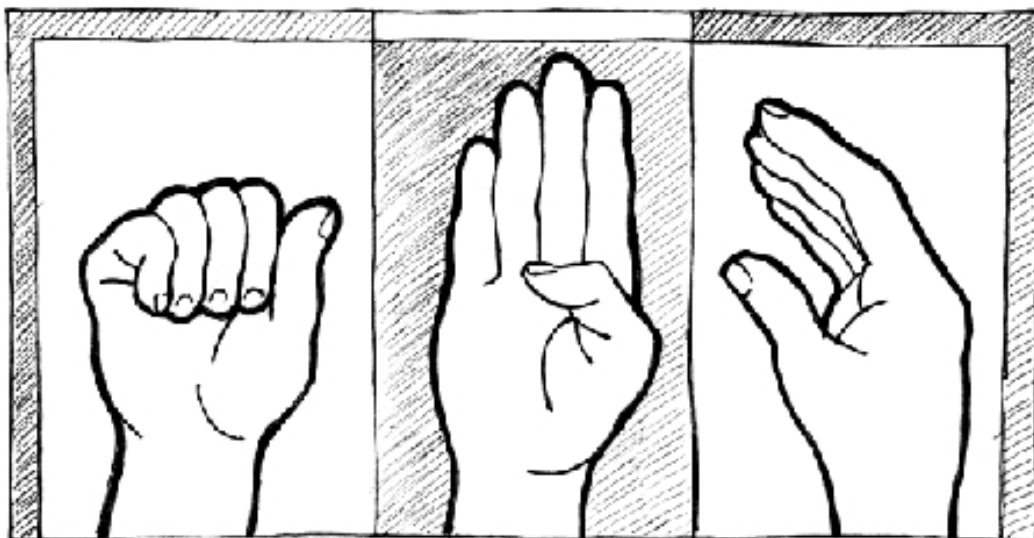
ELEVER MED FUNKTIONSHINDER I VANLIGA SKOLOR

Staterna måste ha vanliga skolor som på olika sätt passar även elever med funktionshinder. De måste se till att det finns bra läroböcker för elever med funktionshinder och bra utbildning för lärarna.

SÄRSKILDA SKOLOR

När den vanliga skolan inte räcker

REGEL 6

kan man pröva en särskild skola för elever med funktionshinder. Den ska vara sådan att eleven får stöd och hjälp med att senare fortsätta i den vanliga skolan.

Den särskilda skolan ska vara lika bra som den vanliga skolan.

Elever med funktionshinder ska ha samma möjlighet till studier som andra. Staterna ska arbeta för att den särskilda undervisningen för elever med funktionshinder finns i den vanliga skolan. I vissa fall kan det vara bäst med särskilda klasser. Döva och döv-blinda barn behöver egna klasser så att de kan prata med varandra.